

Az Európai Unió energiatérképének radikális átrajzolása

STEFÁN CSABA, SZILÁGYI MÁTYÁS, PAPP GÁBOR, HARB JAD
MARCELL, VASS ÁGNES & LÉVAI DÁNIEL

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Stefán Csaba, Szilágyi Mátyás, Papp Gábor,
Harb Jad Marcell, Vass Ágnes, Lévai Dániel

Lektorálta:

Vass Ágnes

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az Intézet weboldalán.

Borítókép forrás: Reuters

Stefán Csaba, kutató, MKI
Szilágyi Mátyás, vezető kutató, MKI
Papp Gábor, kutató, MKI
Harb Jad Marcell, kutató, MKI
Vass Ágnes, kutatási igazgató, MKI
Lévai Dániel, kutató, MKI

AZ EURÓPAI UNIÓ ENERGIATÉRKÉPÉNEK RADIKÁLIS ÁTRAJZOLÁSA

MÍG AMERIKA HOSSZÚ TÁVON GONDOLKOZIK, (NYUGAT-)EURÓPÁT CSAK UKRAJNA MOZGATJA

A tavaly októberben kihirdetett amerikai olajszankciók és az EU-n belül az orosz eredetű LNG kitiltásának előbbre hozatala (2027. január 1.) teljesen átrajzolta az európai energiapiacot.¹ Ennek az átrajzolódásnak a legnagyobb nyertese egyértelműen az Amerikai Egyesült Államok, míg a változás megosztja Európát: Nyugat-Európa látszólagos „nyertesnek” érzi magát, mert a lépés végső soron Oroszországnak árt, tehát Ukrajnának segít, továbbá a szankciókra gazdasági súlyuknál és befolyásuknál fogva a nyugati tagállamok jobban fel tudtak készülni; míg Kelet-Közép-Európa (KKE) az Ukrajnáért tett lépések egyértelmű vesztesei közé tartozik, hiszen a földrajzi elhelyezkedés fogságában inkább félig tehetetlen elszenvedői az energetikai – főleg olaj – szankcióknak.

A KKE-régió jelenlegi, többszörösen hátrányos helyzete ellenére a döntés egyáltalán nem tekinthető ad hoc jellegűnek, hanem jól illeszkedik az EU (pontosabban az Európai Bizottság és Nyugat-Európa) valamint az USA szankciós politikájába. Amerikai oldalról a Trump-adminisztráció egyik fontos politikai célkitűzése az Egyesült Államok energiaexportjának minél nagyobb mértékű növelése. E tekintetben Európa jelenti a „legegyszerűbb” célpontot, hiszen az Egyesült Államok számára a már eleve jól kiépített katonai és pénzügyi kapcsolatrendszerrel rendelkező országok alkotják az elsődleges piacokat. Az elmúlt időszakban az amerikaiak a kereskedelmi tárgyalásokat arra használták, hogy

¹ „19. szankciócsomag Oroszországgal szemben az uniós intézkedések célkeresztjében az orosz energia mellett harmadik országbeli bankok és a kriptoeszköz-szolgáltatók állnak”, *Európai Tanács*, hozzáférés: 2025. december 12., <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2025/10/23/19th-package-of-sanctions-against-russia-eu-targets-russian-energy-third-country-banks-and-crypto-providers/>

lebontsák a nem vámjellegű korlátokat, és egyúttal megnyissák az adott országok energiapiacát – és Európában a katonai, pénzügyi és gazdasági integrációt egy energetikai integráció kövesse. A gyakorlatban ez jelenleg LNG-t, kőolajat, valamint nukleáris technológia és fűtőanyag exportot jelent – és immáron e téren is tovább növelik Európa függőségét az Egyesült Államoktól. Ebben a logikai keretben értelmezhetőek az orosz vállalatok ellen bevezetett szankciók is.

NYUGAT-EURÓPÁT A SZANKCIÓK IS KEVÉSBÉ MÉLYREHATÓAN ÉRINTIK

Nyugat-európai oldalról az újabb – energetikai – függőség kialakulásának indoklása jóval egyoldalúbb. Az európai narratíva szerint a cél az orosz energiahordozókról való leválás és Oroszország megbüntetése. Az orosz energia pótlására azonban a nyugat-európai vezetők láthatóan készséggel fogadják el az amerikai forrásokat – ezt jelzi az a vállalás is, hogy mintegy 750 milliárd dollár értékben vásárolna a Bizottság amerikai energiahordozókat vagy atomerőmű-alkatrészeket. Bár e vállalás több szempontból is teljesíthetetlennek tűnik,² az LNG-terminálok építése az utóbbi években rohamos ütemben zajlik, és a kijelölt irány egyértelműen kirajzolódik. Ennek legkézenfekvőbb példája Németország esete. Számukra az európai vagy amerikai szankciók már nem jelentenek az energiaellátás oldaláról komoly problémát, mivel a háború kitörése után a német vezetés rövid időn belül levált az orosz energiáról (igaz, az Északi Áramlat felrobbantása kész helyzetet teremtett a kormány számára), és helyette amerikai LNG-importba kezdett – sőt, az egyéb európai országok által még preferált orosz LNG-t is volt, hogy kategorikusan elutasította.³ Emellett 2022-ben a német energiapiacra meghatározó szerepet betöltő Rosneft németországi érdekeltségeit – például finomítóit – az állam energiabiztonsági megfontolásokra hivatkozva felügyelet alá vonta,⁴ és ezzel ellenőrzést szerzett a vállalat német érdekeltségei felett. Az amerikai szankciók bejelentése után Németország erre hivatkozva kért, majd kapott felmentést⁵ a szankciók alkalmazása alól. Az Egyesült Államok

2 Sagartirtha Chakraborty, „Trump’s \$750 billion EU energy deal is built on an illusion”, *The London School of Economics and Political Science*, 2025. október 14., <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2025/10/14/trumps-750-billion-eu-energy-deal-is-built-on-an-illusion/>

3 Marwa Rashad és Markus Wacket, „Germany rejects arrival of Russian LNG shipment at Brunsbuttel terminal, sources say”, *Reuters*, 2024. november 14., <https://www.reuters.com/business/energy/germany-tells-ports-reject-russian-gas-cargoes-ft-reports-2024-11-14/>

4 „Fiduciary management of Rosneft Deutschland GmbH and RN Refining & Marketing GmbH”, *Bundesnetzagentur*, hozzáférés: 2025. december 12., <https://www.bundesnetzagentur.de/EN/Areas/Energy/Treuhand/Rosneft/start.html?>

5 Holger Hansen, „Exclusive: US excludes Rosneft Germany from Russia sanctions, German minister says”, *Reuters*, 2025. október 28., <https://www.reuters.com/business/energy/german-econ-minister-us-excludes-rosneft-germany-russia-sanctions-2025-10-28/>

is német irányítás alatt lévőnek tekinti a Rosneft német leányvállalatait – de e felmentésben minden bizonnyal szerepet játszik a tény, hogy Berlin a tervezett „új energiaterkép” korai átvevői között van. A felmentés ugyanakkor csak a jövő év áprilisáig érvényes, mivel a Rosneft németországi érdekeltségei az állami felügyelet ellenére továbbra is orosz tulajdonban vannak, a Trump-adminisztráció pedig elvárja, hogy ez a helyzet megváltozzon. Berlin részéről már 2022 óta elvárás, hogy a Rosneft eladja német érdekeltségeit, ám a vállalat mindeddig halogatta ezt a folyamatot.⁶ Mostanra azonban az államosítás ötletét is komolyan fontolgatja Berlin, ami viszont komoly (jogi) problémákat eredményezhet, hiszen Moszkva minimum kompenzációt követelne, de akár válaszlépéseket is megfontolhatna német (vagy EU-s) érdekeltségek ellen Oroszországban vagy a tágabb orosz érdekszférában.

Franciaország esetében orosz kőolajimportról kevésbé beszélhetünk, sőt, Macron a maga részéről egyenesen sürgette az orosz árnyékflottával szembeni szigorúbb fellépést az október eleji Európai Politikai Közösség találkozóján.⁷ Párizsban azonban az LNG szankciók okozhatnának nagyobb fejtörést – már ha az abból adódó problémákat nem fednék el ideiglenesen a sorozatos belpolitikai válságok.

Ugyanis Franciaország jelenleg a legnagyobb orosz LNG fogadó EU-tagállam, és az uniós import megközelítőleg 40%-át teszi ki.⁸ Ettől függetlenül nehéz megállapítani, hogy ennek elapadása milyen hatással lenne Franciaországra - főként azért, mivel nem tudni biztosan, hogy az érkező mennyiségnek pontosan mekkora hányadát használja fel Franciaország, és mekkora része halad át rajta Európa többi országa felé. Figyelembe véve azonban, hogy Franciaország ebben az összefüggésben az egyik legfontosabb elosztó, valamint azt is, hogy az ország pénzügyileg profitál az általa továbbított LNG-ből, ennek kiesése jelentős hátrányt okozhat számára pont akkor, amikor az ország költségvetési problémákkal küzd. Ennek a kérdésnek a megválaszolásához pedig az sem másodlagos, hogy a kieső orosz LNG-t tudná-e más forrás, például amerikai vagy katarai pótolni. Mindezen túl az LNG szankciók is az államosításhoz hasonló problémá-

6 Michał Kędzierski, „Derogation of Rosneft’s German assets from US sanctions”, *Centre for Eastern Studies*, 2025. október 30., <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-10-30/derogation-rosnefts-german-assets-us-sanctions>

7 Philippe Jacqué, Virginie Malingre, „Macron leads charge against Russia’s shadow fleet”, *Le Monde*, 2025. október 2., https://www.lemonde.fr/en/international/article/2025/10/02/macron-leads-charge-against-russia-s-shadow-fleet_6746030_4.html

8 Institute for Energy Economics and Financial Analysis, „Europe’s LNG buildout slows amid anticipated decline in gas demand”, *IEEFA*, 2025. október 30., <https://ieefa.org/articles/europes-lng-buildout-slows-amid-anticipated-decline-gas-demand>

kat eredményezhetnek. Ennek kapcsán a francia ipari- és energiaügyi miniszter Marc Ferracci a 19. szankciós csomag esetleges jogi következményeit hozta fel. Az idejekorán felmondásra kerülő LNG-szerződések okán ugyanis akár a magáncégek (is) orosz perekkel és válaszlépésekkel nézhetnének szembe. Mindennek ellenére azonban Franciaországban sem volt, és most sincs pánik, a változások átvételéhez elsődlegesen sükségen infrastruktúrát pedig már kiépítették.

Franciaországtól délebbre, a spanyol kormány az energetikai átállás tekintetében is a németekhez hasonlóan az élen próbál járni: 2030-ra az energia-termelésük 81%-át megújulókból próbálják fedezni.⁹ Ennek ellenére az ország továbbra is nem elhanyagolható mértékben támaszkodik az orosz LNG-re – szankciók hiányában ez 2041-ig maradna így. Az idén augusztusi adatokig bezárólag Oroszország a spanyol földgáz 12,3%-át szolgáltatotta¹⁰, bár a tendencia már csökkenő. A spanyol kormány, felkészülve az uniós szankciókra, konzultációt indított a szektorral azok várható technikai, szabályozási és gazdasági hatásait illetően. Jelenleg két spanyol cég szerez be cseppfolyósított orosz gázt – a Naturgy egy nemzetközi konzorcium részeként, és a Repsol. A Naturgy vezetése ugyanakkor már jelezte,¹¹ hogy azt várják, az Európai Bizottság „jogi-lag megbízható és hatékony” eszközöket tervez, amely a szerződésszegésből fakadó negatív hatásokat minimalizálhatja. Elemzők szerint a piac már eleve beárzta az orosz gáz európai kivezetését, és az amerikai és katarai gáz nagyobb akadályok és ársokk nélkül át tudja majd venni a helyét az uniós piacon. Emiatt a spanyolországi, mintegy 10% körüli orosz gázarányt a várakozások szerint viszonylag könnyen kiváltják majd az alternatív források. Sőt, a folyamat már most elkezdődött: 2025. szeptemberében az orosz gáz a spanyol piacon mindössze 4,1%-ot tett ki, míg az amerikai LNG 27%-ra emelkedett,¹² tehát már a szankciók életbe lépése előtt minimalizálódhat az orosz LNG szerepe az országban.

9 Aura Sabadus, „Spain’s Baffling Russian Gas Addiction”, *Center for European Policy Analysis*, 2025. július 3., <https://cepa.org/article/spains-baffling-russian-gas-addiction/>

10 demócrata, „EE.UU. lidera la importación de gas natural a España en agosto, superando a Argelia y Rusia”, *demócrata*, 2025. szeptember 9., <https://www.democrata.es/economia/ee-uu-lidera-importacion-gas-natural-espana-agosto-superando-argelia-rusia/>

11 demócrata, „Naturgy se prepara para neutralizar el veto de Bruselas al GNL ruso con su estrategia de diversificación”, *demócrata*, 2025. október 29., <https://www.democrata.es/economia/ee-uu-lidera-importacion-gas-natural-espana-agosto-superando-argelia-rusia/>

12 Europa Press Economía Finanzas, „La llegada de gas ruso a España cae a niveles mínimos desde el estallido de la guerra de Ucrania” [Az orosz gáz Spanyolországba történő szállítása az ukrainai háború kitörése óta a legalacsonyabb szintre esett vissza], *europapress*, 2025. október 10., https://www.europapress.es/economia/energia-00341/noticia-llegada-gas-ruso-espana-cae-niveles-minimos-estallido-guerra-ucrania-20251010134702.html#google_vignette

AZ ÁTRENDEZŐDÉS ÉS A SZANKCIÓK KÖZÉP-KELET EURÓPÁT ÉRINTIK A LEGSÚLYOSABBAN

Nyugat-Európával ellentétben a KKE régió egyes országai jelentős vesztesei az Oroszország elleni új szankcióknak – és sok esetben akár kormányválságokat is előidézhettek volna, vagy idézhetnek még. Ebből a szempontból a szankciók ellentétet állítanak a nyugati és a közép-keleti európai államok között, hiszen a nyugati tagállamok vagy a Bizottság úgy várják el a szankciók támogatását, hogy közben kevésbé veszik figyelembe a közép-keleti európaiak sajátosságait. A KKE régióban egyértelműen az amerikai olajszankciók jelentősebbek. Az október 22-i bejelentés értelmében ugyanis a Trump-adminisztráció lényegében bármely vállalatot vagy magánszemélyt szankcionálhat – egyéni döntés alapján –, amennyiben azok a Lukoillal, a Rosnefttel vagy e vállalatok bármely leányvállalatával üzleti kapcsolatban állnak – és ennek sok példája van a régióban. Hiába tehát, hogy mindkét orosz olajcég mielőbb megpróbálja értékesíteni az európai érdekeltségeit, és az amerikaiak már egyszer meghosszabbították a türelmi időszakot, több országban továbbra is pánikhangulat van.

Románia

Romániában a Lukoil-vállalatok – a Lukoil Romania és a Petrotel Lukoil (összesen 4 lefedett vállalatcsoport) – az országban mostanáig az elsőszámú olajipari stratégiai befektető pozícióját foglalják el. A Lukoil tulajdonában lévő – a svájci Litasco SA cég által ellenőrzött – Ploiesti Petrotel Lukoil olajfinomító Romániában nemzetbiztonsági fontosságú energetikai létesítménynek számít, és 2,5 millió tonna éves üzemanyagfeldolgozó kapacitással rendelkezik. A Lukoil Romania stratégiai jelentőségét aláhúzza, hogy 2023-ig Románia hadseregének, belügyminisztériumának, rendőrségének, tűzoltóságának, törvényhozásának, állami egyetemeinek, önkormányzatai jelentős részének bejáratott üzemanyagellátója volt. Ezen túl a Lukoil érdekeltségek Romániában az energetikai ágazatban mind az upstream, mind a downstream szektort lefedik. Így, a kitermelés vonatkozásában megemlítendő a Lukoil Overseas Atash BV cég bukaresti fiókja is, amely a román Romgaz vállalattal közösen 2024-től gázkitermelési projektet indított el a Fekete-tengeri gázmezőkön. A Lukoil itt a kitermelésben 87,8%-os, míg a Romgaz 12,2%-os részesedéssel rendelkezik.

A nagy állami közbeszerzésekből 2022-től kezdődően fokozatosan zárták ki a Lukoilt – de az állami szektorban valójában még a mai napig is igen jelentős beszállítónak számít. A Lukoil romániai kivonulása elemzők szerint a svájci Litasco céget hozhatja az üzleti ellehetetlenülés határára, ami miatt romániai kereskedelmi-jogi viták is várhatóak. De az orosz kényszerű kivonulás Romániában könnyen üzleti-politikai háborút is kiválthat, mivel a román kormányban helyet foglaló politikai-gazdasági lobbicsoportok a nagy tétet érzékelve láthatóan készek éles konfrontációra a vállalati utódlás, a termelési, logisztikai és kereskedelmi eszközök és infrastruktúra megszerzése érdekében. Az USR (Mentsétek meg Romániát! Szövetség) kormánykoalíciós erő – hasonlóan a bulgáriai „testvérpártjaikhoz” – kész lenne akár államosítani és/vagy megvásárolni, és „román állami monopóliummá” alakítani a Lukoil romániai érdekeltségét.

Végső soron azonban a megvásárlásra a román kormány egyelőre nem talált pénzt, így a Lukoilt csak kötelezni¹³ próbálja a minél korábbi értékesítésre. Sürgős feladata még a román kormánynak a Fekete-tengeri projekt miatt az is, hogy megakadályozza, hogy a Romgaz vállalat is az amerikai szankciók hatálya alá kerüljön.

A Lukoil által preferált vevő, a Gunvor már elhasalt az amerikaiak blokkolása miatt – helyette egyes romániai gazdasági lobbicsoportok viszont a kazah KazMunayGas-Rompetrol vállalatot helyezik előtérbe potenciális (át)vevőként (a KazMunayGas 2023 óta készíti elő a Lukoil romániai megöröklését). Közben az energetikai miniszter úgymond már „látni sem akarja” az orosz Lukoilt Romániában, Nicuşor Dan legutóbbi kijelentéseiben arra is rámutatott, hogy az orosz féllel szemben meghozott szankcióknak mindig van egy, a saját iparra visszaütő „mellékhatása” is, ezért azok alkalmazását nem szabad elkapkodni. Látható, hogy a „Lukoil-birodalom” romániai leépítése, illetve kiváltása ellentmondásos, belső politikai és üzleti konfliktusokkal, illetve „érdekkonfliktusokkal” is terhes folyamat lesz.

13 Afrodită Cicovschi, „Guvernul vrea să rupă rapid legătura cu Lukoil: Rafinăria Petrotel, prima pe lista de vânzare. Urmează cele 320 de benzinării”, [A kormány gyorsan meg akarja szakítani a kapcsolatot a Lukoilal: a Petrotel finomító az első az eladásra szánt eszközök listáján. Ezt követi a 320 benzinkút], *adevarul*, 2025. november 19., <https://adevarul.ro/economie/guvernul-vrea-sa-rupa-rapid-legatura-cu-lukoil-2488288.html>

Moldova

A Lukoil a Moldovai Köztársaságban is – hasonlóan Romániához és Bulgáriához – stratégiai jelentőségű energetikai ipari és szolgáltató cég. Az ország öt-száz benzinkútjából százat üzemeltet, az ország gázolajimportjának 45%-át, az összes üzemanyagimport egyharmadát bonyolítja. A Lukoil moldovai érdekeltségei esetében egy teljes vertikumú, a nyersanyagforrásoktól a finomítói, feldolgozó kapacitásokig, illetve a logisztikai és elosztó hálózatokon keresztül az üzemanyagtöltő állomásokig és tározó kapacitásokig terjedő, komplett energia-rendszerrel van szó. Energetikai szakemberek a szankciók beállta miatt az ország kerozin-utánpótlásának, valamint a gépjárműközlekedés üzemanyaggal való ellátásának akadózásától vagy egyenesen hirtelen történő leállásától tartanak. Ezzel megszűnhetne Moldova légiközlekedése, illetve a lakosság körében jelentős kormány-ellenes feszültség alakulhatna ki. Már üzemanyag-ellátási vészhelyzetről is terjedtek lakossági hírek, ami különösen alkalmas a szeptember 28-i parlamenti választások kimenetele folytán demoralizált moldovenista és oroszbarát ellenzék újbóli összekovácsolására, illetve kormány-ellenes akcióba lendülésére. A Moldovai Köztársaságban azonban a jelek szerint a Lukoil esetleges államosítását éppen az EU-csatlakozáspárti kormánnyal szembenálló, ellenzéki politikai erők támogatnák, míg a kormány részéről egyelőre csupán szűkszavúan kommentálták a fejleményeket. Elemzők szerint itt a kazah-román olajtársaság, a KazMunayGas-Rompetrol, illetve esetleg az azeri SOCAR állhat előkészületben arra, hogy a Lukoil érdekeltségeit átvegye – ami az első esetben a fenti források szerint Moldovában egy immár 80%-os román energetikai monopólium létrejöttét eredményezné. Moldova esetében is a két nagy orosz energetikai vállalat kényszerű kizárása az ország energetikai és politikai berendezkedésének az átírását válthatja ki. A moldovai kormány a fenti ellentmondások helyzetére tekintettel egyelőre kívár.

Bulgária

A Lukoil kivonulása Bulgária esetében is komoly politikai-üzleti felfordulást okoz. Romániához hasonlóan – annál még strukturálisabb, jelentősebb mértékben – a Lukoil Bulgáriában is stratégiai, nemzetbiztonsági jelentőségű ipari, energetikai potenciált képvisel. A Neftohim Burgasz olajfinomító 190 000 hordós napi termelési kapacitásával és 220 benzinkútjával az ország üzemanyagellátásának

80%-át szolgáltatja. A bolgár energetikai szakemberek az olajsankciók bejelentése után rámutattak arra, hogy a Lukoil bulgáriai kiváltására nem áll készen terv – és a válságtól csak az mentette meg őket, hogy az amerikaiaktól ők is haladékot kaptak. Egyáltalán nem másodlagos tény azonban, hogy a Lukoil-termelő egység eredetileg november 21-i határidővel bekövetkező kényszerű leválása (vagy leállása) a bolgár politikai életben pánikot váltott ki. Súlyos aggodalmakat keltett az az eshetőség, hogy e kapacitás leállása esetén az üzemanyagellátás akadózhat, és ez társadalmi, illetve politikai feszültséget okozhat. A Zseljazkov-kormány 2025 decemberében végül lemondott az időközben a korrupció miatti több hete zajló tömegtüntetések miatt. Szófiában is felmerült a Lukoil esetleges államosítása - sőt már pánikszerű lépéseket is tettek afelé, hogy a szűkös novemberi határidő előtt német mintára átvegyék az irányítást a bulgáriai Lukoil felett.¹⁴ Egyfajta energetikai vészhelyzet kialakulását sejtette az a lépés is, hogy a bolgár parlament nagy többséggel határozatot fogadott el a – a Lukoil kapacitásainak esetleges kiesésére tekintettel – a dízel- és a repülőgépjárműanyagok Bulgáriából történő exportjának átmeneti tilalmáról. A bulgáriai példán is jól látszik, hogy a két piacvezető orosz energetikai cég szankciós eltávolítása az adott, túlnyomóan az orosz energiahordozókra épülő kelet-közép-európai országban nemcsak pusztán energetikai, kérdés.

Szlovákia

Szlovákia energiaellátása továbbra is az orosz nyersolajtól és a Barátság déli ágán zajló szállításoktól függ, így a Lukoil és Rosznyeft elleni amerikai szankciók közvetlen kockázatot jelentenek számára, mivel a szankciókból következő korlátozások drágíthatják vagy bizonytalanná tehetik az ellátást. Szlovákia így stratégiai döntés előtt áll: vagy fenntartja a függést az orosz forrásoktól és vállalja a szankciós kitettséget, vagy felgyorsítja a diverzifikációt, ami ugyan rövid távon költséges, de hosszabb távon az energiabiztonság erősödését eredményezhetné. Ugyanakkor a diverzifikáció is okoz nehézségeket: a szlovák energiaszállító Slovnafthoz ugyanis a horvát energiaszállító JANAFT-ot október végén, hogy 90 ezer tonna nem orosz eredetű kőolaj szállítását blokkolta. A JANAFT ezt cáfolja, és az is lehet, hogy ez időhúzás a szlovák finomító részéről, hogy a horvát felet megbízhatatlan partnereként állítsa be, ezzel is elodáztatva az orosz

¹⁴ France24, „Bulgaria names manager to take over Russia's Lukoil refinery after US sanctions”, *France* 24, 2025 november 14., <https://www.france24.com/en/live-news/20251114-bulgaria-names-manager-to-take-over-russia-s-lukoil-refinery-after-us-sanctions>

erőforrásokról való leválást – továbbá reagálva az USA szankcióira is. Magyarország és Szlovákia szerint az Adria kőolajvezeték kapacitása nem elég, és a horvátok túl magas díjat számítanak fel a használatáért – amit a horvát fél tagad. Ha e vita tovább eszkalálódik, és az Európai Unió megszünteti a jelenlegi mentességeket, illetve az amerikai szankciók alól sem lesz felmentés, a szlovák Slovnaft finomítónak csak nem orosz eredetű olajat szabadna feldolgoznia, amit kizárólag az Adria vezetéken keresztül tudna beszerezni. Ez veszélyeztetné a Csehországba irányuló üzemanyag-exportot is, mivel Csehország olajtermékeinek mintegy ötödét a Slovnafttól vásárolja. A szlovák példa arra mutat rá jól, hogy a régióban versenyhelyzet alakul ki az energiainfrastruktúrák, a horvát vagy akár lengyel terminálok, illetve útvonalak között, amelyek kulcsszerepet kaphatnak az új ellátási struktúra kialakításában.

KÖZÉP-KELET EURÓPA JOBBAN ÉRINTETT, DE A LÉPÉSEK SÚLYA A BE-TARTATÁSON FOG MÚLNI

A különböző reakciókból megfigyelhető, hogy különösképpen az amerikai olajszankciók súlyosan és sokszor felkészületlenül érintik a közép-kelet-európai régiót, míg a nagyobb tagállamoknak az LNG-szankciók jelentenek nagyobb kihívást, de annak kezelésére jobban felkészültek. Általános de tanulságos megállapítás tehát, hogy a nyugati tagállamok könnyebben mozogtak a változó energiapiaccal, hiszen annak alakításába beleszólásuk volt, míg a kisebb államok a földrajzi elhelyezkedésük miatt sokkal inkább félig tehetetlen elszenvedői az energetikai szankcióknak. Ráadásul a keleti régióban az orosz olajvállalatok sokszor stratégiai fontosságú létesítményeknek számítanak, míg nyugaton ez nem így van. Magyarország ilyen szempontból jobb helyzetben van, hiszen itthon ugyanezekkel a stratégiai létesítményekkel a Mol rendelkezik. Ez nem melléleg lehetőséget is nyújt a Molnak és Magyarországnak, mivel potenciális vevőként jelenhet meg a piacon az előadónak váló létesítményeket illetően. Ez a lehetőség viszont sok más szereplő számára is elérhetővé vált: a régióban rajzolódik át a legradikálisabban Európa energiatérképe. Elsőre a Gunvor akart lecsapni például a Lukoil létesítményekre, de az üzlet bedőlt - egyelőre semmi ilyen nagy bejelentést nem szabad készpénznek venni.¹⁵

15 Amy Mackinnon, Jamie Smyth, Anastasia Stognei, „Gunvor drops bid for \$22bn of Lukoil assets after US moves to block deal”, *Financial Times*, 2025. november 7., <https://www.ft.com/content/19e5e-9ce-781b-450f-aac0-f11bb404fb9b>

Ahogy azt se, hogy nem kapnak egyes államok felmentést vagy mentességet a szankciók alól, elkerülve ezzel a válságokat. Mivel az amerikai szankciók esetében minden esetben egyéni elbírálásról van szó, azok olyan erősek lesznek, amilyen komolyan gondolja őket a Trump-adminisztráció. A "példastatuálás" Szerbia esetében már megvolt: ha a szerb kormány nem talált volna megoldást a külön őket érintő szankciókra,¹⁶ kifogyhattak volna a stratégiai olajkészletei. De egyelőre úgy tűnik – ahogy azt a meginduló válságok jelzik –, hogy az EU-s tagállamok a szankciókat komolyan veszik. A német vagy a bolgár példa alapján a felmentés elméletileg nem kizárt, de mindenképpen nehezen megszerezhető. Ebből a szempontból diplomáciai bravúrnak tekinthető, hogy Magyarország is – kihasználva a Trump-adminisztrációval fennálló jó kapcsolatait, valamint földrajzi sajátosságaira hivatkozva – mentességet kapott az orosz olajat érintő szankciók alól. A német, bolgár és magyar precedens alapján várható, hogy más közép- és kelet-európai tagállamok is hasonló felmentés megszerzésére törekednek majd – de a sikerességük nem garantált. Az amerikaiak pedig nem feltétlen fognak itt megállni: az oroszok után a kínaiak lehetnek a következők, ha például komolyan gondolják, hogy Görögországra is nyomást helyezzenek, hogy az amerikai LNG szállításán túl még a kínaiakkal is adassák el a píreuszi tulajdonrészüket.¹⁷

16 Reuters, „Serbia’s only oil refinery will run only until November 25 without new crude supplies, minister says”, *Reuters*, 2025. október 29., <https://www.reuters.com/business/energy/serbias-only-oil-refinery-will-run-only-until-november-25-without-new-crude-2025-10-29/>

17 Nektaria Stamouli, „Athens and Kyiv sign LNG deal as Greece adopts US energy agenda”, *Politico*, 2025. november 16., <https://www.politico.eu/article/athens-lng-deal-greece-us-energy-agenda/>

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**